

Ο κ. Κ. Σημίτης στο βήμα του 6ου Συνεδρίου του ΠαΣοΚ στις 14 Οκτωβρίου 2001

Ο μύθος της δεξιόστροφης πολιτικής Σημίτη

Του ΝΙΚΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ

Μετά τη σοβαρή ήττα που υπέστη το ΠαΣοΚ στις εκλογές του Σεπτεμβρίου 2007 αναζωπυρώθηκε μια μυθολογία στο εσωτερικό του που θέλει να αποδώσει το δυσμενές αποτέλεσμα σε μια ιδεολογική στροφή των κυβερνήσεων Σημίτη 1996-2004 δίδοντας προς τα «δεξιά».

Η εσωκομματική μυθολογία θέλει έτσι να κατασκευάσει ένα βολικό άλλοθι για την ήττα του 2007, υπονοώντας ότι μετά το 2004 η νέα ηγεσία του ΠαΣοΚ δεν πήγε όσο θα έπρεπε «αριστερά», πράγμα που θα απαιτούσε όχι μόνο την αποκέρση της πολιτικής του εκσυγχρονισμού αλλά προφανώς και μια απομάκρυνση των εκφραστών του.

Η μυθολογία αυτή είναι βέβαια δείγμα της αδυναμίας κατανόησης των αιτιών της ήττας και καταρρέει αμέσως στο μυαλό κάθε σκεπτόμενου πολίτη, ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη μας ότι η δύναμη του ΠαΣοΚ δεν μειώθηκε στα φτωχότερα στρώματα αλλά κυρίως στον κεντρικό χώρο και στις πιο αστικοποιημένες περιοχές.

Χρειάζεται όμως να αντικρουστεί και με ορισμένα στοιχεία της πραγματικότητας, όχι τόσο για να φανεί το έργο εκείνης της περιόδου αλλά κυρίως για να καταδειχθεί πόσο αβάσιμη είναι αυτή η μυθολογία σκοπιμότητας. Ας δούμε λοιπόν μερικές ενδεικτικές επιδόσεις της περιόδου των κυβερνήσεων ΠαΣοΚ επί Σημίτη 1996-2004 σε τομείς που αποτελούν τις σταθερές προτεραιότητες κάθε σύγχρονου σοσιαλιστικού και κεντροαριστερού κόμματος στην Ευρώπη και διεθνώς:

Πρώτα απ' όλα στο κοινωνικό μέτωπο οι συνολικές δαπάνες *στήριξης και προστασίας* αυξήθηκαν από το 23% του ΑΕΠ το 1996 στο 28% του ΑΕΠ το 2004 σημειώνοντας τη μεγαλύτερη επέκταση του κοινωνικού κράτους στη μεταπολεμική ιστορία της χώρας μας. Με τη δραστική αυτή αύξηση χρηματοδοτήθηκαν πολλές νέες πολιτικές όπως το ΕΚΑΣ, η Βοήθεια στο Σπίτι, προγράμματα στήριξης χαμηλοσυνταξιούχων, μεταναστών, αποκλεισμένων ομάδων, μαζί με πολλές άλλες μαζικές πρωτοβουλίες αλληλεγγύης και κοινωνικής συνοχής.

Στην *Παιδεία* οι δημόσιες δαπάνες ήταν κάτω από το 3% του ΑΕΠ το 1995, το 2004 όμως προσέγγισαν το 4% με στόχο να φτάσουν το 5% του ΑΕΠ το 2008, όπως ρητά προέβλεπε η Εξαασμένη σήμερα Χάρτα Σύγκλισης. Την ίδια περίοδο διπλασιάστηκαν οι εισακτέοι στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τετραπλασιάστηκαν τα μεταπτυχιακά, έγινε μαζική εισαγωγή υπολογιστών στα σχολεία και χτίστηκαν δεκάδες νέα σχολεία με 1.350 νέες θέσεις διδασκαλίας.

Στην *Υγεία* οι δημόσιες δαπάνες διπλασιάστηκαν από 1,5 δισ. ευρώ το 1995 σε πάνω από 3 δισ. ευρώ το 2003, χτίστηκαν 11 νέα νοσοκομεία και επεκτάθηκαν πολλά υφιστάμενα. Διπλασιάστηκαν οι Μονάδες Εντατικής Θεραπείας και βελτιώθηκαν οι υποδομές και η στελέχωση των νοσοκομείων, καθώς και οι αποδοχές του προσωπικού. Το βελτιωμένο επίπεδο περίθαλψης οδήγησε σε θεαματική μείωση κατά 75% του αριθμού των ασθενών που χρειάζεται πλέον να μεταβαίνουν για θεραπεία στο εξωτερικό.

Την ίδια περίοδο 1996-2003 συντελείται η πιο συστηματική και σημαντική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου σε όλη τη διάρκεια της μεταπολίτευσης. Το πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα αυξανόταν κατά 2,7% περίπου κάθε χρόνο πάνω από τον πληθωρισμό, αισθητά περισσότερο από τις άλλες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανάλογη ήταν και η βελτίωση των συντάξεων, ενώ για τους αγρότες η προνοιακή σύνταξη σχεδόν διπλασιάστηκε.

Σημαντικός παράγοντας ενίσχυσης του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων ήταν η διαρκώς μειούμενη φορολόγηση του εισοδήματός τους. Το 2003 η Ελλάδα έγινε η χώρα με τη χαμηλότερη φορολογία μισθωτών στην ΕΕ, με συγκεκριμένα μέτρα που ευνοούσαν τα νοικοκυριά, όπως ο διπλασιασμός του αφορολόγητου ορίου για οικογένειες με παιδιά, η κατάργηση του φόρου ιδιοκατοίκησης και του φόρου μεταβίβασης για οικογενειακά περιουσιακά στοιχεία.

Ας σημειωθεί ότι κατά την περίοδο 1996-2004 μειώθηκαν αρκετές έμμεσες φορολογίες που επιβαρύνουν τα λαϊκά στρώματα, όπως ο ΦΠΑ στο ηλεκτρικό ρεύμα, ο φόρος πετρελαίου και τα τέλη σε διάφορες υπηρεσίες. Ταυτόχρονα η ραγδαία πτώση των επιτοκίων επέτρεψε σε χιλιάδες φτωχά νοικοκυριά να αποκτήσουν δικό τους σπίτι, αφού πλέον το στεγαστικό δάνειο ερχόταν φθηνότερο από το νοίκι.

Οι φοροαπαλλαγές για τις επιχειρήσεις δόθηκαν μόνο με τον όρο ότι θα κάνουν νέες επενδύσεις και θα αυξήσουν την απασχόληση. Εκτός από τον Φόρο Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας, τη φορολογία στα γερικά και στις υπερκλίμακες εταιρείες που επιβαρύναν αποκλειστικά τους έχοντες και κατέχοντες, καμία άλλη φορολογική επιβάρυνση δεν έγινε όλη την περίοδο Σημίτη.

Το τρίτο μέτωπο της σύγχρονης κεντροαριστερής ατζέντας είναι βέβαια οι ανισότητες που δημιουργούνται στην κατανομή εισοδήματος και ευκαιριών. Σε πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ για τις περιφερειακές ανισότητες η Ελλάδα είχε τις καλύτερες επιδόσεις ανάμεσα σε 16 ανεπτυγμένες χώρες και είχε τις μικρότερες εισοδηματικές διαφορές την περίοδο 1998-2003, δηλαδή ακριβώς όταν το ΠαΣοΚ εφάρμοζε τον πυρήνα της οικονομικής πολιτικής του. Η ενίσχυση των εισοδημάτων των κατοίκων της περιφέρειας έγινε με τη δραστική αύξηση που δόθηκε στις συντάξεις του ΟΓΑ, με την πλήρη και δωρεάν περίθαλψη που δόθηκε στους αγρότες και με οργανωμένες πολιτικές στήριξης της απασχόλησης στις πιο υποβαθμισμένες περιοχές. Με τα έργα του Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης δόθηκε σημαντική ώθηση στην ποιότητα ζωής, στις επιχειρηματικές ευκαιρίες και στο βιοτικό επίπεδο της περιφέρειας.

Είναι βέβαια προφανές ότι όλες αυτές οι πολιτικές δεν είναι πανάκεια και αρκετά προβλήματα έμειναν ανοικτά. Συχνά επίσης η έκταση και η σημασία της κοινωνικής πολιτικής της περιόδου 1996-2004 παραγνωρίστηκε είτε επειδή συνέπεσε με τη διεθνή οικονομική ύφεση του 2000-2004 είτε επειδή δοκιμάστηκε από τα φαινόμενα ακρίβειας και κερδοσκοπίας που εμφανίστηκαν μετά την εισαγωγή του ευρώ. Διαμόρφωσαν όμως ένα νέο περιβάλλον με σαφώς καλύτερους κοινωνικούς όρους και οικονομικές προοπτικές από την περασμένη δεκαετία και γι' αυτό η ΝΔ επιδόθηκε με μανία στη συκοφάντηση και ανατροπή των επιλογών του ΠαΣοΚ για να εκλείψει το μέτρο σύγκρισης και αναφοράς και να μπορέσει να περάσει τις πολιτικές λιτότητας χωρίς αντιστάσεις.

Εκτός όμως από τις κοινωνικές δαπάνες και τους στόχους μείωσης των ανισοτήτων, υπάρχει και ένας ενδιαφέρων πολιτικός δείκτης για το αν και πόσο «δεξιά» ή «αριστερή» υπήρξε η διακυβέρνηση Σημίτη. Αν ήταν όντως «δεξιά» και η κοινωνία διψούσε για έναν πιο αριστερό προσανατολισμό, είναι προφανές ότι οι πολίτες θα επέλεγαν κόμματα αριστερής ταυτότητας και θα απέρριπταν τη «δεξιόστροφη» πολιτική Σημίτη. Κατά την περίοδο όμως 1996-2004 και τα δύο κόμματα της παραδοσιακής Αριστεράς δεν μπόρεσαν να συγκεντρώσουν πάνω από το 8% του εκλογικού σώματος, σημειώνοντας αθροιστικά τη χαμηλότερη επίδοση μεταπολιτευτικά και μεταπολεμικά.

Αντιθέτως, όταν έληξε στο ΠαΣοΚ η «δεξιόστροφη» περίοδος Σημίτη, τα κόμματα της παραδοσιακής Αριστεράς σχεδόν διπλασίασαν τις δυνάμεις τους! Το αυτόνοτο συμπέρασμα για το ΠαΣοΚ είναι ότι για να ξαναγίνει ηγεμονικό πολιτικό ρεύμα στην ελληνική κοινωνία και να πρωταγωνιστήσει στην ευρωπαϊκή Κεντροαριστερά δεν χρειάζεται ιαχές αριστεροσύνης αλλά έναν προγραμματικό λόγο με συγκεκριμένους στόχους κοινωνικής πολιτικής, με σχέδιο και αξιοπιστία και φυσικά με αποδέκτη την πλειονότητα των πολιτών και όχι μόνο ένα στενό κομματικό ακροατήριο.

Τρίτη λύση στο ΠαΣοΚ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Στις 11 Νοεμβρίου το ΠαΣοΚ οδηγείται σε μια νέα περιπέτεια. Κατά την εκτίμησή μου οδυνηρότερη και από την ήττα της 16ης Σεπτεμβρίου. Οποια κι αν είναι η έκβαση της αναμέτρησης για την ηγεσία. Δεν υπονοώ διάσπαση. Εννοώ περαιτέρω απαίωση και συρρίκνωση.

Το πρόβλημα δεν θα ήταν μείζον αν η κρίση του ΠαΣοΚ δεν συνδεόταν με βαθύτερη κρίση και των δύο κομμάτων εξουσίας. Η ΝΔ με νοπές τις δάφνες από την πρόσφατη εκλογική της νίκη αδυνατεί να κυβερνήσει. Δύο μήνες μετά τις εκλογές έχει περιέλθει σε πλήρη αδράνεια, ενώ τροφοδοτεί σενάρια νέας προσφυγής στις κάλπες. Το ΠαΣοΚ αδυνατεί να αντιπολιτευθεί. Κλεισμένο στον εαυτό του, εμφανίζει συμπτώματα πολιτικού αυτισμού. Οδηγούμεθα έτσι σε κρίση του πολιτικού συστήματος τη στιγμή που συσσωρεύονται εκρηκτικά προβλήματα.

Στο δίλημο που ακολούθησε τις εθνικές εκλογές το ΠαΣοΚ πυρορραγεί και αιμορραγεί. Οι κρυμμένοι στην ντουλάπα σκελετοί βγήκαν στο φως προκαλώντας θλίψη και απογοήτευση. Ξανάνοιξαν οι παλιοί λογαριασμοί. Αναβίωσαν οι παλιοί δικασμοί. Κανένας πολιτικός αντίπαλος δεν εκτόξευσε βαρύτατες κατηγορίες από αυτές που ανταλλάσσουν καθημερινά μεταξύ τους οι «σύντροφοι». Το ΠαΣοΚ, αφού απαίωσε το κυβερνητικό έργο του Κ. Σημίτη, απαξιώνει και το στελεχικό του δυναμικό. Οχι στο πλαίσιο μιας πολιτικής και ιδεολογικής αναμέτρησης αλλά στον βωμό προσωπικών ανταγωνισμών.

Μόνο μια προσωπικότητα αμέτοχη του εμφυλίου πολέμου μπορεί να εξασφαλίσει τη συνύπαρξη και των δύο διεκδικητών

Οποια κι αν είναι η έκβαση της αναμέτρησης, το ΠαΣοΚ θα βγει βαρύτατα τραυματισμένο. Η δίμηνη «προεκλογική» περίοδος μετέφερε τον διχασμό της κορυφής στη βάση. Αυτή είναι τελικά η κρίσιμη αδυναμία του νέου τρόπου ανάδειξης ηγεσίας, όπως αποδεικνύεται στην πράξη. Διαμορφώθηκαν πραιτωριανοί και στρατοί έτοιμοι να αλληλεξοντωθούν. Αν νικητής αναδειχθεί ο Γ. Παπανδρέου, οι κατηγορίες που εκτόξευσε για δήθεν υπονόμευση του αγώνα του για την εξουσία θα δηλητηριάζουν τη σχέση του με τα στελέχη που κατήγγειλε. Αντίστροφα, αν κερδίσει ο Ευ. Βενιζέλος, θα βρει απέναντί του το άλλο ΠαΣοΚ, που δεν πρόκειται να του συγχωρέσει ότι θα του έχει στερήσει τις καρέκλες της κοινοτικής εξουσίας. Γιατί στο βάθος αυτό είναι το πραγματικό διακύβευμα της αναμέτρησης. Δεν χρειάζεται παρά να φαντασθούμε το κλίμα που θα δημιουργηθεί στην περίπτωση πρόωγων εκλογών, οι οποίες θα διεξαχθούν με λίστα που θα καταρτίσει ο νικητής της αναμέτρησης.

Τη νομοτελειακή πορεία του ΠαΣοΚ προς την απαίωση και την ήττα μόνο μια λυτρωτική κίνηση μπορεί να αποτρέψει. Να λειτουργήσει το ένστικτο αυτοσυντήρησης της λαϊκής βάσης του ΠαΣοΚ, αν καταφέρει να εκφραστεί στη συνδιάσκεψη, και να επιβάλει στους δύο μονομάχους να υποχωρήσουν υπέρ μιας τρίτης λύσης. Μόνο μια προσωπικότητα αμέτοχη του εμφυλίου πολέμου μπορεί να εξασφαλίσει τη συνύπαρξη και των δύο διεκδικητών - που ασφαλώς έχουν ρόλο να παίξουν - υπό μια νέα ηγεσία, να οδηγήσει το ΠαΣοΚ στη νέα εποχή ενωμένο και απαλλαγμένο από τα τραύματα του παρελθόντος. Εχω επίγνωση ότι η πρόταση αυτή μέσα στις σημερινές συνθήκες κινείται στα όρια της πολιτικής ουτοπίας. Θεωρώ όμως χρέος μου να την καταθέσω.